

[trefferslijst](#)

Knijp IJsland niet uit maar help het er bovenop

De opstelling van schuldeisers als Groot-Brittannië doet denken aan de houding jegens Duitsland in 1919

 [Opinie](#) | [Donderdag 07-01-2010](#) | Sectie: [Overig](#) | Pagina: [07](#) | [Arnoud Boot](#)

Nederland moet zich niet laten leiden door de harde Britse opstelling tegen IJsland, zegt Arnoud Boot. Niemand heeft belang bij een IJsland zonder geld.

Gaat IJsland de ruim één miljard euro terugbetalen die minister Bos heeft voorgeschoten aan Nederlandse spaarders van Icesave? Ja dat moet, zeggen velen: de centrale bank van IJsland stond garant voor de eerste ruim 20.000 euro van elke Icesaveklant, ook in Nederland.

Natuurlijk ligt er een claim op IJsland, maar Nederland heeft ook een verantwoordelijkheid naar IJsland. Meeliften op het machogedrag van Engeland heeft geleid tot een onverantwoorde opstelling tegenover IJsland.

Het zwartepieten is begonnen, op elk niveau. Had Icesave zomaar in Nederland depositos mogen ophalen? Had Nederland niet beter toezicht moeten houden? En had Bos zich het lot van de depositohouders moeten aantrekken?

Hoe dan ook, Icesave opereerde in Nederland, en we kunnen daarom onze handen niet in onschuld wassen.

Het is veel meer dan een financiële kwestie. IJsland is een aankomend lid van de EU en een buitengewoon beschaafd land - niet voor niets tot vóór de crisis de nummer één op de lijst van de Verenigde Naties van de meest ontwikkelde landen. En IJsland is ook nog eens een heel klein land: het telt zowat 320.000 inwoners.

Tot nu toe heeft Nederland samen opgetrokken met Groot-Brittannië, dat met een verbijsterend beroep op een antiterrorismewet in één klap alle activiteiten van Landsbanki bevroor en zo bijdroeg aan een onnavolgbare versnelling van de ineenstorting van het IJslandse banksysteem.

Het klimaat is er één van landen die tegen elkaar worden opgezet. Iedereen gaat voor eigen gewin. Het doet denken aan hoe Duitsland na de Eerste Wereldoorlog werd aangepakt. Het vredesakkoord van Versailles voorzag in torenhoge herstelbetalingen, eenzijdig door de overwinnaars opgelegd aan Duitsland. De onmogelijkheid van Duitsland om hieraan te voldoen, maar vooral ook het isolement waarin Duitsland hierdoor werd geduwd, was een niet geringe factor in de opkomst van het nationaal-socialisme.

Natuurlijk is IJsland geen Duitsland - met 320.000 mensen hoeven we geen invasie te vrezen. Maar de houding van met name de Britten jegens IJsland is niet veel anders dan die van de overwinnaars van de Eerste Wereldoorlog tegenover Duitsland. En eigenlijk is het nog erger: IJsland kan echt niet betalen. Een nationaal inkomen van rond de 12 miljard per jaar biedt niet veel ruimte voor afbetaling van buitenlandse schulden.

Keynes was in zijn standaardwerk *The economic consequences of the peace* uit 1919 heel duidelijk over de schade die zou worden toegebracht als Duitsland een torenhoge schuldverplichting werd opgelegd. In het geval van Duitsland bleek binnenlandse politieke destabilisatie uiteindelijk het grootste probleem te zijn; florissante ontwikkelingen op de markten van kolen en staal maakten dat Duitsland wel had kunnen betalen.

IJsland is anders. Voor politieke destabilisatie hoeven we niet te vrezen - ze zijn te klein - maar de schuldpositie van IJsland is bijna onoverkomelijk. Private externe schulden van meer dan 300 procent en publieke schulden boven de 150 procent van het nationaal inkomen geven IJsland geen ruimte.

Er zal schuld moeten worden kwijtgescholden. Het alternatief is dat elke IJslander twee generaties lang dubbele belastingen moet betalen, alleen om de schulden af te kunnen lossen. Dat werkt niet. De IJslandse economie zou in een neergaande spiraal terechtkomen waardoor er straks helemaal geen geld is om ook maar enige schuld terug te betalen. Bovendien zou het niet-kwijtschelden van schuld ervoor zorgen dat IJslandse banken nog dieper in de put raken doordat hun uitzettingen in IJsland niets meer waard zijn. Het laatste zetje is dat vele talentvolle IJslanders gaan emigreren om zich te onttrekken van de malaise. Met elk van deze scenario's bijten de schuldeisers in hun eigen staart.

Dus zelfs voor mensen die geen morele verantwoordelijkheid voelen om IJsland te hulp te schieten, is er slechts één belang: IJsland er weer bovenop helpen. Alleen dan kan Nederland iets van zijn geld terugzien. En dat betekent het kwijtschelden van IJslandse schulden. Het IMF zou hier een rol kunnen spelen, maar het onderschat de IJslandse problemen. Vorige maand concludeerde het fonds immers nog dat de vooruitzichten van de schuldpositie van IJsland verbeterd waren. Na de laatste verlagingen van de credit ratings van IJsland weten we wel beter.

De vraag is echter hoe Nederland zich kan onttrekken aan de onwil van Groot-Brittannië en andere machosschuldeisers die - verblind door eigenbelang - afkoersen op de ondergang van IJsland. Uit menslievendheid eenzijdig onze schuld kwijtschelden helpt de Britten (zij hebben dan een concurrerende schuldeiser minder), maar zet voor IJsland weinig zoden aan de dijk. Natuurlijk moeten we inzetten op een gemeenschappelijke aanpak die verantwoord is richting IJsland, maar met de onwil van de Britten en het gebrek aan urgentie (of begrip) bij het IMF is dit ijdele hoop.

Hoe moet het dan? Nederland moet de handen ineenslaan met de Scandinavische landen. Zij zijn hiertoe bereid (Zweden heeft IJsland aanzienlijke steun gegeven), en Nederland heeft qua wereldbeeld en maatschappelijke inrichting grote overeenkomsten met deze landen. Een gemeenschappelijk pact ligt voor de hand. Kern van het pact moet een soort debt for equity-swap zijn: de IJslandse schuld wordt dan ten dele omgezet in een soort eigenvermogen-positie op IJsland. Dat kan betekenen dat Nederland deels eigenaar wordt van bijvoorbeeld energiebedrijven op IJsland, gemeenschappelijk investeert in duurzaamheid of op een andere manier komt tot overeenkomsten die zowel de Nederlandse als de IJslandse economie versterken.

Was dat niet de les over Duitsland na de Eerste Wereldoorlog? De Volkenbond, de voorloper van de VN, moest ervoor zorgen dat problemen voortaan gemeenschappelijk werden opgelost. Men had een verantwoordelijkheid voor elkaar. Heel passend was Keynes een van grondleggers van de Volkenbond. Nederland heeft een verantwoordelijkheid naar IJsland en in een pact met de Scandinavische landen kan en moet het hieraan invulling geven.

Info: Arnoud Boot is hoogleraar corporate finance en financiële markten aan de Universiteit van Amsterdam.
Persoon: [Arnoud Boot](#)

Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Handelsblad BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.

Resultaat: [1](#) | [2](#) | [3](#) | [4](#) | [5](#) | [volgende](#) | [laatste](#)